

Vai Latvijas lauksaimniecība varēs piedāvāt kvalitatīvu produktu?

Kvalitātes un vides politikas pamatnostādnes

Ligita Melece

LVAEI Kvalitātes un vides
aizsardzības nodaļas vadītāja
e-mail: ligita@lvaei.lv

2004.gada 26. martā

Saturs

- Situācija Latvijā
- ES jaunā KLP un pārtikas politika
- Kvalitāte un nekaitīgums
- Nodrošināšana
- Priekšrocības, problēmas un iespējas
- Lokālie produkti un zemnieku tirgi

Situācija Latvijā

- Tiesiskie un normatīvie akti un kontrole – principā saskaņoti
- Ieviešana – paredzēts ES atbalsts
- Vadlīnijas un prakses, nevalstisko organizāciju darbība - jāpilnveido

Daži ilgtspējīgas agrārās attīstības pamatprincipi

- Piegādāt patērētājiem par vispārpieejamu cenu veselīgu, daudzveidīgu pārtiku, kas ražota saskaņā ar vides un sociālajiem standartiem
- Nodrošināt efektīvu vides aizsardzību un pārdomātu (apdomīgu) dabas resursu izmantošanu
- Nodrošināt augstu dzīvnieku veselības un labturības līmeni

KLP jaunie mērķi un uzstādījumi

- Pret vidi atbildīgas ražošanas metodes, lai saglabātu Eiropas dabas resursus
- Drošas, veselīgas un uzturvērtīgas (kvalitatīvas) pārtikas pieejamība – bez ģenētiskās modifikācijas un pesticīdiem – ikvienam sabiedrības loceklim
- Lokalizācija – ražošanas un patēriņa tuvināšana, lai saīsinātu pārtikas ķēdi
- Tradicionālo, vietējo un reģionālo ražošanas metožu un produktu daudzveidības saglabāšana

KLP jaunie mērķi un uzstādījumi

- Cenas, kas ataino patiesās noturīgās ražošanas izmaksas ES, un kuras netiek aizvien vairāk pazeminātas, tuvinot tās zemajai “mākslīgo” produktu tirgus cenām
- Atbilstīgs dzīves standarts un atbilstīgi veselības un dzīves apstākļi zemniekiem un lauku saimniecību strādniekiem
- Godīgi un taisnīgi tirdzniecības noteikumi ar valstīm ārpus ES, īpaši ar attīstības valstīm

Dažas ES pārtikas politikas pamatnostādnes

- Pārtikas nekaitīgums un kvalitāte
- Izsekojamība
- Patērētāju aizsardzība
- Godīga tirgus konkurence
- Vides saglabāšana un aizsardzība
- Veselīgs uzturs

Atbalsta mērķi lauku saimniecībās

- Samazināt ražošanas izmaksas
- Pilnveidot un pārkārtot ražošanu
- **Uzlabet kvalitāti**
- **Aizsargāt un uzlabot vidi**
- **Ievērot un pilnveidot higiēnas un dzīvnieku aizsardzības normas**
- Dažādot zemnieku saimniecību darbību

Kvalitātes īpašības

- Drošība jeb nekaitīgums
- Kvalitatīvās (patērētāja) īpašības
- Viendabīgums vai nemainība
- Ražošanas metodes
- Produkta izsekojamība
- Ētiskie aspekti (strādājošo darba apstākļi, dzīvnieku labturība u.c.)

Kvalitātes īpašības

- Izcelsme (ražotāja un/vai pārstrādātāja valsts)
- Cena (kvalitātei atbilstoša un patērētājiem pieņemama)
- Preču zīmes reputācija
- Apkārtējās vides apsvērumi (videi saudzīgas tehnoloģijas un iepakojums, dabas resursu taupīšana u.c.)

Pārtika nav nekaitīga

ja tā:

- var kaitēt veselībai
- nav derīga lietošanai cilvēku uzturā

Derīga pārtika – pārtika, kuras mērķizmantošana cilvēka patēriņam ir pieļaujama, jo ir nekaitīga, nesatur piesārņojumu, svešas vielas, nav sākusi sadalīties, pūt vai bojāties

Izsekojamība

Spēja visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos izsekot un atrast:

- jebkuru pārtiku
- barību
- produktīvo dzīvnieku
- vielu, ko paredzēts vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai

Vadības sistēmas

- Nekaitīguma nodrošināšanas sistēma - balstīta uz HACCP sistēmas principiem
- Kvalitātes vadības sistēma - - kvalitātes vadības standarti ISO 9000
- Vides pārvaldība – ISO 14 000 standarti, integrētās atļaujas

Primārā pārtikas ražošana (lauksaimnieciskā ražošana)

“Primārā ražošana” ir primāro produktu ražošana vai audzēšana, tostarp ražas novākšana, slaukšana un saimniecībā audzētu dzīvnieku ražošana pirms nokaušanas. Tā iekļauj arī medības, zveju un savvaļas produktu vākšanu

Primārā pārtikas ražošana (lauksaimnieciskā ražošana)

- Laba ražošanas prakse (LRP) – Laba lauksaimniecības prakse, Laba audzēšanas prakse
- Laba higiēnas prakse (LHP)
- Paškontroles sistēma, kas balstīta uz HACCP principiem

Primārā pārtikas ražošana (lauksaimnieciskā ražošana)

- Laba lauksaimniecības prakse - pesticīdu un mēslojuma pareiza lietošanu augkopības produkcijas ražošanā
- Labu audzēšanas prakse mājdzīvnieku audzēšanā – atbilstoša barība un ēdināšana, pareiza veterināro medikamentu lietošana, slimību kontrole, pareizu piena slaukšanas iekārtu un trauku tīrīšana un dezinfekcija, dzīvnieku tīrība

Higiēna primārajā ražošanā (augu valsts produkti)

Uzglabāšana, transportēšana un ievietošana tirgū:

- transportlīdzekļu atbilstība
- uzglabāšanas apstākļi:

- temperatūra

- mitrums

Kaitēkļu (insekti, grauzēji) kontrole - efektīvas kaitēkļu kontroles programmas vai līgumi par to iznīcināšanu

ES kvalitatīva produkta norādes

Latvijas priekšrocības

- Nepiesārņotas augsnes un ūdens tilpnes
- Lielākā daļā saimniecību lauksaimniecības zemju platības ir pietiekošas dzīvnieku skaitam
- Iespējas audzēt dažādu sugu mājdzīvniekus
- Iespējas iegūt augu valsts produkciju ar labām uzturvērtības īpašībām
- Labas iespējas bioloģiskajai lauksaimniecībai

Problēmas Latvijā

- Atbalsts galvenokārt tikai intensīvajai lauksaimnieciskajai ražošanai
- Novcojusi un nepilnīga infrastruktūra un būves
- Augšņu ielabošana ierobežota
- Atbalsta trūkums bioloģiskajai pārtikai un tradicionālajiem produktiem
- Resursu trūkums kūtsmēslu un vircas krātuvēm
- Nepilnīga tirgus uzraudzība

Iespējas Latvijā

- Dažādo fondu finanšu līdzekļu piesaiste
- Kooperatīvu veidošana
- Bioloģiskie produkti
- Tradicionālie produkti
- Zemnieku tirgi un tiešā pārdošana
- Tehniskās kultūras

Lokālie produkti un zemnieku tirgi

- Palīdzība zemniekiem lielāku pārtikas ražošanas ķēdes vērtības daļu pārņemšanā
- Pārdošanas kooperatīvu veidošana un attīstība - vienošanās par cenām un efektīvāks mārketingš
- Pārdošanas apjomu palielināšana – pārdošana saimniecībā, zemnieku veikalos, zemnieku tirgos un ar interneta starpniecību
- Pārtikas pārstrādes, viesu uzņemšanas, tūrisma un sabiedriskās ēdināšanas nozaru orientēšanās uz vietējo vai lokālo piegādi

Zemnieku tirgu galvenie attīstības rezultāti Anglijā

Skaitis - 1997. gadā pirmais tirgus Bātā (*Bath*)

2002. gadā 450 tirgi

Apgrozījums - ~ 166,3 miljoni GBP

Stenda turētāja gada ienākumi :

vidējie - ~ 8700 GBP

augstākie - ~20 000 GBP